

Pronalazač Ostoja Branković

**PRVO POSTAVLJANJE
KARLA MARKSA SA GLAVE NA NOGE**

FFFFF

Frankfurt am Main, 24. marta 1975.

Beograd, 01. marta 2012.

**NAKNADNA UVODNA NAPOMENA,
NAKNADNA PAMET O SADRŽAJU PISMA FRANKFURTSKOJ POLICIJI**

Kako nam napred dodata naslovna strana kazuje, ovaj autor je uvideo da sadržaj njegovog pisma frankfurtskoj policiji od pre 37 godina predstavlja **postavljanje Karla Marksa sa glave na noge** i aktuelno političko opredeljivanje za bolju Evropu i bolji svet. Ode je to pismo dato neizmenjeno, s tim što su delovima pisma (već prema njihovim sadržajima) dati odgovarajući naslovi:

- **KAKO JE PRONALAZAČ OSTOJA OCENJIVAO SEBE MARTA 1975. GODINE?**
- **POSTAVLJANJE (VEROVATNO PRVO) KARLA MARKSA SA GLAVE NA NOGE**
- **POSEDOVANJE I MOĆ**
- **ZA BOLJU EVROPU I SVET**
- **SLAVENI I NEMCI**

TEKST PISMA FRANKFURTSKOJ POLICIJI

Ostoja Branković
6 Frankfurt am Main
Sachsenhäuser Landwehrweg 298
24.03.75

An das

Polizeipräsidium. Ausländeramt

6 Frankfurt am Main Friedrich-Ebert-Anlage 11
Betr.:Aufenthaltserlaubnis

Sehr geehrte Herren !

Ich bitte Sie, über meiner Bitte für die Aufenthaltserlaubnis-Verlängerung nur auf Grund dessen zu entscheiden, wieviel ich Ihrer Meinung nach als Physiker-Erfinder wert bin, d.h. auf Grund einer Schätzung, ob es im Interesse Ihres Landes ist, daß ich hier meine Erfindungstätigkeit fortsetze.

Ich habe also entschieden, das politische Asyl nicht mehr zu benutzen, und über die Entscheidung informiere ich auch das jugoslawische Konsulat.

So einer Entscheidung wegen ist hier die entsprechende Erklärung notwendig, und da ich die Erklärung nicht ganz korrekt im Deutschen geben kann, benutze ich im weiteren Text meine Muttersprache. *

*** Prevod nemačkog dela teksta na srpski**

Molim vas da o mojoj molbi za produžetak dozvole boravka odlučujete samo na osnovu toga koliko ja, po vašem mišljenju, vredim kao fizičar pronalazač, tj. na osnovu procene da li je u interesu vaše zemlje da ja ovde nastavim svoju pronalazačku delatnost.

Ja sam, dakle, odlučio da više ne koristim politički azil, a o toj odluci obaveštavam i jugoslavenski konzulat.

Za ovakvu odluku potrebno je odgovarajuće objašnjenje. Pošto to objašnjenje ne mogu sasvim korektno dati na nemačkom, ja u daljnjem tekstu koristim svoj materinji jezik.

KAKO JE PRONALAZAČ OSTOJA OCENJIVAO SEBE MARTA 1975. GODINE?

Na prvi pogled može izgledati da je preopširan ovaj tekst koji dajem. Međutim, imam ja sasvim zdrave i opravdane razloge da stvari malo detaljnije obrazložim.

Ja imam vrlo visoko mišljenje o svojim pronalazačkim sposobnostima; uveren sam da ću kao pronalazač ostvariti nekoliko vrednih dela. Ali nasuprot tom mom visokom mišljenju o velikim vlastitim pronalazačkim sposobnostima stoji činjenica da većinu svojih patentnih prijava (opise, crteže, patentne zahteve) ja nisam uspeo dobro uraditi - očito je da ja ne uspevam svojim pronalascima dobar patentni inženjer (advokat) biti (a mogućnosti za plaćanje patentnih advokata nisam imao).

Pronalazaštvom se intenzivno bavim već 10 godina. Međutim, nijedan svoj pronalazak dosad nisam plasirao - očito je da ja nisam uspeo da za svoje pronalaskе budem dobar trgovac (menadžer).

Pitanje je, ipak, da li su samo to, što sam loš kao patentni advokat i trgovac, pravi razlozi dosadašnjih mojih pronalazačkih neuspeha. Odlučio sam da tu stvar o vrednosti svojih pronalazaka izvedem na čistinu. Dakle, ako moji pronalasci za Vas u Nemačkoj ne vrede toliko da na osnovu njih dobijem dozvolu boravka i rada - tada nema nikakvog smisla da dozvolu boravka i rada dobijem po bilo kom drugom osnovu.

Moje pronalazačke nevolje imaju i svoju političku stranu. Nekako mi se čini da moram izvesti na čistinu i pitanje svog političkog odnosa prema domovini i prema svetu uopšte. Ovde će se pomalo preplitati pronalazaštvo i politika, a dobar deo teksta biće posvećen čisto političkim pitanjima.

Pronalazaštvo je u Jugoslaviji jako zapostavljeno. Nije to nelogičnost jednog inače zdravog stanja, već je to logična posledica mnogo dubljih uzroka. Iz tih dubljih uzročnika proizilaze nezadovoljavajuća konkretna stanja i brojne negativnosti u svim oblastima ljudskih delatnosti (u svim oblastima jugoslavenske životne stvarnosti). Naročito su pogođene osnovne (nerukovodilačke) delatnosti, a nije nimalo nelogično što je pronalazaštvo pogođeno više nego ostale osnovne delatnosti.

Ja sam se skoro potpuno poistovetio sa svojim pronalazaštvom. A pošto je pronalazaštvo u Jugoslaviji zapostavljeno, razumljivo je što sam ja (u odnosu na političke prilike u svojoj domovini) jedan politički nezadovoljnik (mada, osim tog osnovnog i najaktuelnijeg razloga, kod mene postoje i drugi razlozi za političko nezadovoljstvo, ali, bez osnovnog razloga, ti drugi razlozi ne bi delovali).

Ja ipak ne smijem sebi dozvoliti da moj odnos prema domovini bude opterećen mojim političkim nezadovoljstvom (bez obzira na to koliko je moje nezadovoljstvo opravdano i ljudski razumljivo). Naime, za uspešnu pronalazačku aktivnost potrebno je, pored ostalog, i jedno stabilno psihičko stanje. Za mene je po tom pitanju veoma važno osećanje da kao pronalazač pripadam i svojoj domovini (bez obzira na činjenicu što me domovina, svojom nesposobnošću za jedan zdraviji odnos prema pronalazaštvu, u stvari, oterala u inostranstvo). Meni je potrebno saznanje da će od mog pronalazačkog uspeha u inostranstvu i moja zemlja imati odgovarajuću direktnu korist.

Pogonska centrifuga je moj poslednji prijavljeni pronalazak. Pogonsku centrifugu pominjem ovde zato jer način na koji sam je prijavio precizno

označava kakav ja odnos želim imati prema Nemačkoj i prema Jugoslaviji. 25. februara prijavio sam tu moju centrifugu Nemačkom patentnom zavodu, a 26. februara, preko konzulata u Frankfurtu, prijavio sam je Saveznom sekretarijatu za narodnu odbranu. Kako će se kasnije videti, takav moj stav potpuno je u skladu sa mojim političkim uverenjem.

U pismu, kojim sam zatražio politički azil, kažem da sam marksist. Ima puno vrsti marksista. Vaše društvo ima malo teškoća sa nekim mladim marksistima. Mislim da je potrebno da dam nekakvo objašnjenje o svom marksističkom pogledu na svijet, o svom shvatanju marksizma. Učiniću to na taj način što ću izložiti svoje shvatanje o potrebi revizije marksizma, o potrebi da se u marksizmu neke stvari postave "sa glave na noge".

Fizika se ne boji preispitivanja i pokušaja obaranja naučnih postavki koje sadrži. Tako je sa svim naukama. To je osnovna karakteristika ponašanja ljudi kada oni zdravo i razložno rezonuju, traže, nekakvo određeno stanovište zastupaju. Ono što je stvarno ispravno, naučnim preispitivanjem, može biti samo potvrđeno. A ono što je neispravno i treba da ide iz nauke (prirodne nauke nisu ama baš ništa izgubile obaranjem flogistonake teorije), ili, ukoliko u sebi sadrži i neke vredne elemente, da bude naučno korigovano.

POSTAVLJANJE (VEROVATNO PRVO) KARLA MARKSA SA GLAVE NA NOGE

Marks i Engels bili su, u stvari, prvi revizionisti marksizma. U predgovoru "Dijalektici prirode" navodi se da je Engels rekao, da već samo jedno epohalno otkriće u oblasti prirodnih nauka može da bude uzrok (povod, osnova) sa izmenu čitave marksističke filozofije. Jednom pažljivijom analizom moglo bi se kod Marksa i Engelsa naći još dokaza da su oni stvarno bili i prvi revizionisti svog vlastitog naučnog dela.

Mladi Marks bio je hegelovac. Nešto stariji Marks je Hegelovu dijalektiku postavio - kako se to popularno kaže - sa glave na noge. Mladi naučnik Marks je Hegelovu dijalektiku prihvatao kao svoju, a to znači da je stariji Marks revidirao vlastite naučne stavove. I niko Marksa zbog toga ne optužuje za nekakvu prevrtljivost i naučnu nedoslednost. A da je (dozvolimo sebi jednu nemoguću pretpostavku) taj i takav Marks kojim slučajem poživio još kojih pedeset-osamdeset godina, kakav je eto bio, moglo se desiti da najstariji Marks postavi sa glave na noge vlastite naučne stavove o svojinskim odnosima (pažnja! - Marks Hegelovu dijalektiku nije odbacio; postaviti sa glave na noge - to, u stvari, predstavlja vrlo pozitivan i konstruktivan odnos prema onome što se sa glave na noge postavlja).

Odmah posle pariske komune usledila je analiza dragocenog činjeničnog materijala iz tog istorijskog događaja.

Iz ovo nekoliko primera vidi se šta je bilo bitno u Marksovom i Engelsovom stavu prema naučnom socijalizmu, vidi se da marksističku doslednost karakteriše: spremnost na radikalnu korekciju vlastitih naučnih stavova, spremnost na izmenu čitave marksističke filozofije, kao i stav, da svaki novi činjenični materijal mora biti predmet naučne analize (naravno, bez obzira na to kako će se analiza novih činjenica i spoznaja odraziti na već postojeće postavke naučnog socijalizma).

"...zbiva se nesvesno, pa zato sa mnogo proturečnosti i sporo". Ovo bi trebale biti Engelsove reči o jednom društvenom procesu. Ja namerno propuštam da kažem o kom procesu je reč, jer, po mom mišljenju, upravo

to, da se svaki društveni proces, koji se zbiva nesvesno, zbiva ujedno i sa mnogo proturečnosti i sporo verno odražava Engelsov način gledanja na društvene procese.

Socijalizam je svetski proces. Marksizam je živ. Marksova kritika nepravdi kapitalističkog društva tako je ubedljiva da je marksizam i danas privlačan sa mnoge mlade ljude koji žele da svoja životna stremljenja posvete uzvišenim idealima slobode, socijalne pravde i humanizma. Nije mudro ne videti ljudsku čestitost mladića i devojaka marksističkog opredeljenja, ne smiju se (nečovečno je) zatvarati oči pred činjenicom da su u pozadini njihovih marksističkih opredeljenja najplemenitija ljudska osećanja (naravno, ovo ljudsko razumevanje ne može se odnositi na one manjinske ekstremne političke struje koje same sebe proglašavaju za najbolji deo ljudskog roda, a preostali veći deo ljudskog roda tretiraju kao stihijno živeću rulju, i koji, na osnovu te svoje samovoljno prisvojene "progresivne posebnosti", smatraju da su pozvani da revolucionarnim terorom, pa čak i zločinima najgore vrste, nateraju narodnu rulju u svoj raj i tako ostvare svoju "istorijsku" i za narod "usrećiteljsku" misiju zbog koje će postati slavni za sva vremena). Uostalom, Marksova kritika nije ubedljiva i privlačna zbog nekakvog genijalnog izbora reči pomoću kojih je iskazana, zbog nekakve đavolske veštine zavodjenja, već je ta kritika ubedljiva zbog toga što predstavlja dosta veran odraz stvarno postojećih nepravdi čak i ovog znatno humaniziranog kapitalističkog društva sa dosta razvijenim demokratskim institucijama. A sa druge strane, u životnoj stvarnosti socijalističkih zemalja, u međusobnim odnosima tih zemalja, u ponašanjima i međusobnim odnosima partija i pokreta koji uzimaju naučni socijalizam za svoju ideološku osnovu - u svemu, tome puno je takvih stvari sa kojima ljudi ne mogu biti zadovoljni, puno je toga što u socijalističkim zemljama od mnogih čestitih ljudi pravi neprijatelje socijalizma, političke nezadovoljnike, apatične saputnike. A sve te negativnosti ne mogu se jednostavno objašnjavati kao neizbežne propratne pojave jednog burnog, radikalnog i jako brzog preobražavanja društva.

Po Marksu, sve ima svoju ekonomsku osnovu.

Kao što sve negativnosti u kapitalizmu imaju svoju osnovu u ekonomskoj strukturi kapitalističkog društva, tako i nagomilane negativnosti u životnoj stvarnosti socijalističkih zemalja moraju imati svoju osnovu u ekonomskoj strukturi postojećih formi socijalizma (a ne samo u relativnoj ekonomskoj zaostalosti socijalističkih zemalja; uostalom, po stupnju ekonomskog razvitka Čehoslovačka uopšte nije bila ni u kakvom znatnijem ekonomskom zaostajanju, pa ipak su se negativnosti u njoj nagomilale sve do „potrebe“ jedne prilično grube strane oružane intervencije).

Ako ekonomska struktura socijalističkih zemalja - a ona je ista sa sve socijalističke zemlje i karakteriše je (ono po čemu je ona suštinski zaista kod svih ista) takozvana "društvena svojina" - predstavlja doslednu primenu odgovarajućih Marksovih, stavova o svojinskim odnosima u socijalizmu, onda su ti Marksovi stavovi nepotpuni i u naučni socijalizam naglavačke postavljeni. Jer negativnih stvari i gorkih iskustava ima već tako mnogo da se mora izvršiti (ono što bi i sam Marks činio) marksističko proveravanje Marksovih stavova o svojinskim odnosima u socijalizmu.

POSEDOVANJE I MOĆ

Posedovanje je izvor društvene moći (pod posedovanjem, ili ukupnim posedništvom, ovde se podrazumeva: posedovanje kapitala, posedovanje znanja, posedovanje informacija, posedovanje veza, posedovanje vlasti).

Posedovanje je osnov čovekove moći u odnosu na ostale ljude. Čovek lišen posedništva nema društvene moći, nije slobodan. Međutim, posedovanje je isto tako osnova antihumanističke deformacije svesti i ponašanja, ono je osnov vlasti nad ljudima, nad onim ljudima koji ne poseduju dovoljno. Postoji jedan minimum posedovanja koji čoveku jedinki garantuje takav stepen nezavisnosti u odnosu na ostale ljude da može živeti životom dostojnim čoveka, da se može osećati stvarno slobodnim.

Posedovanje kapitala je ekonomska osnova čovekovog ukupnog posedništva, tj. ekonomska osnova njegove društvene moći, njegove slobode, pa je, otuda, posedovanje jedne određene veličine kapitala upravo najvažnija komponenta minimuma posedovanja. Utvrđivanje minimalne veličine kapitala, koju slobodan čovek mora posedovati, mora biti predmet naučnog rada ekonomsko-socijalnih nauka i odgovarajućih demokratskih procesa u društvu (naravno, ta minimalna veličina kapitala mora zavisiti od ostvarenog stupnja razvoja i ne može biti ista za sve regione i za sva vremena).

Oslobođenje radnika ne može se ostvariti kroz sveopšte neposedovanje (utopija koja se naziva "društvenom svojinom"), koje sa ostvaruje potpunim razvlašćivanjem kapitalista, već se stvarno oslobođenje radnika može ostvariti jedino na taj način da i radnici postanu posednici kapitala, da svaki radnik postane posednik sasvim određenog kapitala (a ne nekakav apstraktni posednik-suvlasnik nad sveobuhvatnom društvenom svojinom, jer apstraktnim suvlasništvom nad sveobuhvatnom društvenom svojinom radnik stvarno ostaje i dalje proleter-najamnik).

"Čovek nije ono što misli da jeste, već ono što stvarno jeste". Sigurno je da ovaj Marksov rezon važi općenito, a ne samo u odnosu na ljude. Dakle, postojeća društvena svojina u socijalizmu nije onakva svojina za kakvu je proglašavamo, već onakva kakva stvarno jeste. A kakva je to svojina stvarno? - odgovoriti na ovo pitanje nije baš lako, jer je suština svojinskih odnosa jako zamagljena. Zapravo, o suštini dosad postojećih svojinskih odnosa u socijalizmu treba zaključivati na osnovu stvarnih međuljudskih odnosa, na osnovu toga kakvu ko društvenu moć ima, jer društveni odnosi onakvi kakvi su predstavljaju realan odraz stvarnih svojinskih odnosa. Uostalom, sve negativnosti socijalizma, počev od niske produktivnosti i odsustva masovne lične inicijative, glomaznosti birokratije, birokratske vlasti nad ljudima i birokratskih privilegija, pa sve do tragičnih pojava u međusobnim odnosima između socijalističkih zemalja i pokreta - sve to, u krajnjoj liniji, mora imati svoje osnovne uzroke u postojećim svojinskim odnosima u socijalističkim zemljama.

Postoje takvi jednostrani pogledi na svet, koji u kapitalističkom društvu vide samo socijalne nepravde koje su posledica privatno-posedničke deformacije svesti i ponašanja (tj. eksploatatorske vlasti nad onima koji ne poseduju) i usled toga previđaju (ne vide) pozitivnu društvenu funkciju privatnog kapitala. Naime, koncentracija kapitala, koja u kapitalizmu egzistira u formi privatnog kapitala, je vrlo važan i nužan faktor privređivanja, a privatna inicijativa je vrlo značajna za ostvarivanje najracionalnije organizacije privređivanja.

Iz nesagledavanja i pozitivne društvene funkcije privatnog kapitala rađaju se i takve ideje o oslobađanju radnika (ili samo ideje o delimičnom poboljšavanju socijalno-ekonomskog položaja radnika pomoću raznih državnih socijalno-ekonomskih pogodnosti) po kojima kapitalistička moć (ili samo deo te moći) treba da se prenese na odgovarajuću državnu aparaturu (birokratski aparat). Međutim, taj aparat nužno mora biti i glomazan i neracionalno funkcionirajući, pa zbog skupoće takvih rešenja (birokratija neizbežno mora biti skupa) i zbog štetnih uticaja na proces privređivanja krajnji rezultat bi bio, da radnici i narod od takvih rešenja ne mogu imati nikakve koristi. Čovečanstvu je potreban bolji kapitalizam od postojećeg i isto tako bolji socijalizam nego što je sada. I za bolji socijalizam i za bolji kapitalizam potrebno je da radnici postanu direktni vlasnici kapitala (svaki radnik jedne određene veličine kapitala koja bi mu garantovala takav minimum ukupnog posedništva, tj. društvene moći, da može živeti životom dostojnim čoveka).

(Naravno, u mojoj svesti, u mom pogledu na svet, postoje iskristalisane predstave o transformacijama postojećeg kapitalizma i postojećeg socijalizma u bolji kapitalizam i bolji socijalizam, ali svi ti detalji ovde ne mogu biti zahvaćeni). Transformacija kapitalizma kapitalista i radnika-najamnika u kapitalizam kapitalista i radnika-kapitalista može se realizovati na način po kome bi radnici zaista puno dobili, a po kome kapitalisti ipak ne bi faktički ništa izgubili, jer bi gubici zbog delimičnog razvlašćivanja (koje bi, uostalom, bilo moguće izvršiti uz odgovarajuću nadoknadu) bili nadoknađeni ekonomskim i drugim prednostima (pored ostalog i znatnim smanjivanjem poreza, jer bi otpala potreba za mnogobrojnim "usrećiteljskim" ekonomsko-socijalnim funkcijama države) koje bi transformisani (novi, bolji) kapitalizam posedovao, pa bi takva transformacija kapitalizma bila u punom skladu i sa najbitnijim ljudskim interesima kapitalista. Taj novi i bolji kapitalizam bio bi po svojoj unutrašnjoj snazi daleko čvršći i ne bi bio tako podložan periodičnim kriznim situacijama i društvenim potresima (kakvi su, na primer, bili oni 1968. u Francuskoj), a demokratija zapadnog tipa dobila bi daleko stabilniju ekonomsku osnovu i postala bi potpuna. Odnos unutrašnjih marksističkih snaga prema novom kapitalizmu bio bi neminovno konstruktivan (na demokratiju novokapitalističkog društva ne bi se moglo gledati kao na nešto što treba koristiti u cilju rušenja postojećeg poretka).

Najamnički odnosi mogući su tamo gde postoji većina ljudi koji nisu posednici kapitala. To znači, da je najamničke odnose moguće likvidirati i na taj način da svi ljudi postanu posednici kapitala.

Transformacijom postojećeg socijalizma u socijalizam radnika posednika kapitala ostvarili bi se ekonomski uslovi za realizaciju Marksove ideje o postepenom odumiranju države, tj. bili bi ostvareni uslovi za uspešno funkcionisanje svih potrebnih društvenih struktura i bez glomaznog i skupog državnog aparata sa vrlo razgranatim nadležnostima u odnosu na sve oblasti života. Dalje, tom transformacijom ostvarena bi bila maksimalna lična zainteresovanost, masovna lična inicijativo ljudi, pa bi proces privređivanja bio mnogo racionalniji i efikasniji; sve direktne materijalne potrebe ljudi i sve ostale materijalne potrebe društva bile bi brže i potpunije zadovoljavane. Sigurno je da bi unutrašnja otpornost (prema antisocijalističkim uticajima) takvog socijalizma bila znatno veća, pa bi bile izlišne mnoge sadašnje zaštitne mere koje su po svojoj suštini tuđe humanističkoj misiji socijalizma.

Mogući su i bolji kapitalizam i bolji socijalizam; ja u tu mogućnost iskreno verujem; mislim da bi to trebala biti vera svih ljudi zdrave

pameti i čovečnih namera. Kad ta vera u mogućnost boljeg kapitalizma i boljeg socijalizma ne bi bila realna - budućnost svih nas bila bi jako, jako nesigurna i na kraju krajeva ipak -tamna.

ZA BOLJU EVROPU I SVET

Evropa boljeg kapitalizma i boljeg socijalizma najpreča je potreba svih evropskih naroda. Ali, za takvu Evropu (i ne samo za Evropu, već i za čitav svet) treba živeti i raditi već sada, kod ovakvog kapitalizma i socijalizma kakvi oni sada jesu. Živeti i raditi za tu bolju Evropu već sada, u uslovima ovakvim kakvi su, znači stvarati preduslove da ona i stvarno postane bolja.

Ova orijentacija za bolji kapitalizam i bolji socijalizam je svesna ideološka orijentacija za trajan opstanak oba sistema uz suštinsko humanističko smanjivanje razlika među njima (nasuprot nekim drugim ispoljenim smanjivanjima suštinskih razlika). Po ovoj ideološkoj orijentaciji, jedan sistem ne bi svoje pozicije učvršćivao korišćenjem ispoljenih negativnosti (odbojnosti) u životnoj stvarnosti drugog sistema, već bi svoju unutrašnju i svetsku stabilnost svaki sistem zasnivao na vlastitom organskom zdravlju (na svojoj stvarnoj i potpunijoj humanosti). Uzajamnim podozrenjima i strahovanjima opterećena nesigurna koegzistencija iz nužde ustupila bi mesto zdravom nadmetanju sa svim izgledima, svesno prihvaćenim, da se nadmetanje nikad ne završi.

Nasuprot orijentaciji za bolji socijalizam i bolji kapitalizam uz svesna opredeljenja sa trajno postojanje oba sistema i za njihovu svestranu saradnju i beskonačno zdravo nadmetanje, moguća je (i za jednu i za drugu stranu) i orijentacija "ideološke doslednosti", ali mi se čini (bez detaljnijeg upuštanja u tu temu) da istorija nudi pouku da iz "ideološke doslednosti" (sa nadom da će kad-tad svet biti oslobođen od morskog i "nečovečnog" suparničkog sistema) ne bi moglo za čovečanstvo ispasti ništa dobro.

A što se samog socijalizma tiče (važno za mene kao čoveka marksističkog pogleda na svet) - stvarni odnosi snaga između socijalizma i kapitalizma (u što neizostavno treba uračunati i ostvarenu mogućnost za samouništenje čovečanstva) i stvarno postojeći problemi i negativnosti u oba sistema, sve to valjda ima toliki značaj kao jedno jedino epohalno otkriće koje bi za Engelsa moglo biti sasvim dovoljan razlog za izmenu čitave marksističke filozofije.

SLAVENI I NEMCI

Iz svega što sam ovde izneo (mada to nije moglo biti ni potpuno ni u najboljoj mogućoj formi iskazano) može se stvoriti dosta ispravna predstava o mom političkom uverenju. U vezi sa isloženim, sasvim je logično što ja smatram da Nemci i Slaveni imaju sasvim dovoljno zdravih razloga za svestranu i iskrenu saradnju. I na kraju, uveren sam da prisutnost preko pola miliona jugoslovenskih radnika u Nemačkoj predstavlja za budućnost jedan vrlo pozitivan faktor višesmernog i dalekosežnog dejstva. A kada se sve skupa uzme u obzir, onda izlazi da nema ništa nelogičnog u tome što sam, u traženju bolje šanse za sebe kao pronalazača, došao upravo u Nemačku.

Od ranije imate radove o tri moja pronalaska na osnovu čega možete zaključiti da li je u Vašem interesu da mi se kao pronalazaču dozvoli boravak i rad u Vašoj zemlji. Sada imate i uvid u moje političko

uverenje pa se možete uveriti da interesima Vaše zemlje ne šteti da se da dozvola za boravak i rad jednom pronalazaču takvog marksističkog uverenja kakvo je moje.

S poštovanjem

Ortoja Brauović